

A 1888/kultur**Framlagt av** Utskottet för kunskap och kultur i Norden**Behandlas i** Utskottet för kunskap och kultur i Norden**Utskottsförslag
Mer Norden i skolan****Förslag**

Utskottet för kunskap och kultur i Norden föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

*att i enlighet med det som sägs i *Deklarationen om nordisk språkpolitik* förstärka grannspråksundervisningen i skolan, liksom undervisningen i skandinaviska språk som hjälpspråk och främmande språk*

Bakgrund

Medan världen blir allt globalare riskerar vår nordiska gemenskap att tappa i värde, i synnerhet bland den yngre generationen. Nordiska ungdomar väljer allt oftare engelska till sitt gemensamma språk. Samtidigt lever vi i en värld där det, kanske mer än någonsin, är viktigt att förstå och bli förstådd. Vi behöver utöka kunskapen om och intresset för Norden.

Nordisk språkförståelse är en av nycklarna till mobilitet och integration inom Norden. Det danska ordförandeskapsprogrammet lyfter upp nordisk språkförståelse som ett av årets fokusområden. Överallt i Norden studerar barn och unga skandinaviska språk antingen som modersmål eller ett ytterligare språk. För att praktisk språkförståelse ska skapas behöver skolan ändå göra mer än så: språkstudier blir relevanta först då de sätts i en livslevande kontext. Därför behöver vi ännu mera Norden i skolan.

Språk är inte bara grundläggande för kommunikation, det är också avgörande för att få kunskap till kultur, litteratur och historia. Kunskapen om grannspråken i Norden har blivit sämre och de språkliga barriärerna har blivit större mellan länderna. Konsekvensen har blivit att människor använder engelska för kommunikation mellan människor med ett skandinaviskt modersmål.

Den språkliga gemenskapen spelar en viktig roll i det nordiska samarbetet, särskilt inom det skandinaviska språkområdet. Målet måste vara att öka kunskapen om de andra nordiska språken och därigenom lära mer om kulturen, få tillgång till litteraturen och framförallt att kunna öka sin egen mobilitet.

Genom undervisning i skolan kan man motivera och inspirera elever till att ta del av nordiska språk och kultur. Detta kan genomföras genom att i högre grad inkludera nordisk film, musik och kultur i skolundervisningen och genom att studievägledare informerar om möjligheterna att studera och arbeta i Norden.

I Nordiska ministerrådets rapport *Har Norden et språkfelleskap?*¹ har 2000 unga i åldrarna 16-25 år från hela Norden tillfrågats om deras språkkunskaper och inställning till språk och kultur. Rapporten visar att de ungas upplevda förståelse av de skandinaviska språken varierar kraftigt mellan länderna och mellan språken. I hela Norden tycker 62 procent att norska och svenska är lätta att förstå medan endast 26 procent tycker det samma om danska. Särskilt i Finland, Island och Grönland är relativt många oeniga i att det är lätt att förstå ett eller flera av de skandinaviska språken. Nästan alla unga i Norden menar att engelska är lätt att förstå. Samtidigt är två tredjedelar eniga i att en viktig del av den nordiska gemenskapen är att förstå skandinaviska språk.

I rapporten konstateras även att Nordiska ministerrådet genom Nordplusprogrammet, det nordisk-baltiska stödprogrammet för mobilitet, Volt, kultur- och språkprogram för unga, Nordiska Film & TV fonden och andra kulturprogram alla bidrar till att framförallt unga exponeras och blir bekanta med nordiska språk och kultur. Samtidigt är det inte mycket som Nordiska ministerrådet kan göra för att ändra på globala megatrender som att nordiska unga åker till andra platser i världen för att studera, snarare än nordiska universitet; den ökande användningen av engelska på sociala medier och i populärkulturen eller användningen av engelska i undervisningen på universiteten.

Ett av målen i *Deklarationen om nordisk språkpolitik*², som de nordiska utbildningsministrarna antog 2006, är "att alla nordbor kan kommunicera med varandra, i första hand på ett skandinaviskt språk". För att uppnå detta mål bör bl.a. "grannspråksundervisningen i skolan förstärkas, liksom undervisningen i skandinaviska språk som hjälpspråk och främmande språk".

I tidskriften *Språk i Norden 2015*³, med temat Den nordiska språkdeklarationen, skriver Lis Madsen, institutionschef på lärarutbildningen vid Köpenhamns yrkeshögskola, att för att öka kunskapen bland unga om grannspråken måste man börja i skolan. För att uppnå detta krävs, enligt Madsen, tre ting: politisk vilja att prioritera undervisning i grannspråk i styrdokumentet; prioritering och uppbackning från skolledarna och kompetensutveckling av lärare.

När det gäller kompetensutveckling av lärare och lärarstudenter i grannspråksundervisning medfinansierar Nordiska ministerrådet ett antal projekt som bidrar till detta: Nordkurs – sommarkurs på universitetsnivå i Nordens språk, litteratur och kultur; De nordiska pärlorna, Hanaholmen, Voksenåsen, Schaeffergården och Lysebu, har till-

---

¹ [Har Norden et språkfelleskap?](#)

² [Deklaration om nordisk språkpolitik](#)

³ <https://tidsskrift.dk/sin/issue/view/3333>

sammans med Nordens folkhögskola Biskops Arnö, gemensamma kursutbud som erbjuder lärarstudenter i hela Norden, Nordiska språkpiloter – efterutbildning i grannspråksdidaktik, Nordiska språkambassadörer – ett Nordplusprojekt som möjliggör utväxling av lärarstudenter

Utskottets synpunkter

Ungdomens Nordiska råds resolution, Meir Norden i skulen, inspirerade utskottet för kunskap och kultur att ta fram detta utskottsförslag. Utskottet konstaterar att Nordiska ministerrådet bidrar, genom att bl.a. medfinansiera kurser, till att ett antal lärare och lärarstudenter får ökad kunskap i hur man kan undervisa om grannspråken i skolan men att kurserna har en begränsad räckvidd och endast når ett begränsat antal varje år.

Utskottet anser att skolan har ett centralt inflytande över om dagens barn och unga ska få ökad kunskap om de nordiska språken, inklusive minoritetsspråk- och kultur, och lära sig att förstå de skandinaviska språken. Utskottet anser vidare att denna kunskap är avgörande för om Nordiska ministerrådets Vision 2030 om att Norden ska bli världens mest integrerade och hållbara region ska bli verklighet. Det är utskottets bedömning att de av Nordiska ministerrådets finansierade kurser inte är tillräckliga för att vända på den utveckling som redovisas i tillgängliga undersökningar och som visar att språkförståelsen mellan de nordiska länderna går tillbaka (se genomgång i *Har Norden et språkfelleskap* sid 8-9). Utskottet kan även konstatera att Ministerrådet för utbildning och forskning gör en drygt 20-procentig besparing på Det nordiska språksamarbetet för 2022, för att bidra till finansieringen av Vision 2030 och dess handlingsplan.

Det är utskottets bedömning att det som kan vända på utvecklingen är att kunskaper om Nordens språk och kultur prioriteras högre i skolan. Om detta ska bli verklighet måste det till politisk vilja att tydliggöra detta i skolans och lärarutbildningarnas styrande dokument. Det är först då som Norden kan komma högre upp i skolledarnas och lärarnas prioriteringar. Skolan är den enskilt viktigaste platsen för att barn och unga ska bli inspirerade att lära sig mer om Norden och våga ta steget att ta en utbildning eller söka arbete i ett annat nordiskt land och därigenom bidra till att Vision 2030 blir verklighet. Det är också nödvändigt för att leva upp till målet i *Deklarationen om nordisk språkpolitik* om "att alla nordbor kan kommunicera med varandra, i första hand på ett skandinaviskt språk".

Norden den 7 september 2021

Angelika Bengtsson (SD)
Anna Kolbrún Árnadóttir (Mifl)
Camilla Gunell (ÅSD)
Daniel Riazat (V)
Edmund Joensen (sb)
Heidi Viljanen (sd),
Henrik Møller (S)

Jorodd Asphjell (A)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Lars Mejern Larsson (S)
Marianne Synnes Emblemvåg (H)
Mikko Kinnunen (cent)
Norunn Tveiten Benestad (H)
Riikka Purra (saf)